

Тема. Соціальна робота з жінками-біженками.

План.

1. Поняття та специфіка статусу біженця.
2. Напрями та форми соціальної роботи з біженцями.

1. Поняття та специфіка статусу біженця.

83-90% українських біженців – жінки.
інки-біженці і міжнародний захист

Виконавчий Комітет Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй у справах біженців (1985)

– жінки- і дівчата-біженки становлять більшість від загального числа біженців у світі і що багато хто з них відчувають особливі проблеми в питанні міжнародного захисту;

– ці проблеми є результатом їх вразливого становища, у силу якого вони найчастіше піддаються фізичному насильству, сексуальним домаганням і дискримінації;

– цим проблемам має приділятися першочергова увага щодо усіх належних заходів було вжито для гарантії захисту жінок- і дівчат-біженок від насильства, загрози їх фізичній безпеці або від сексуальних домагань чи переслідувань;

– мета: допомогти жінкам-біженкам стати економічно самостійними за допомогою загальноосвітніх проєктів і проєктів, що приносять прибуток.

– забезпечення гарантій їх фізичної недоторканності і безпеки, а також рівноправного ставлення до них.

Мігранти (від лат. *migrans, migrantis* – переселенець; той, хто переселяється) – особи, котрі здійснюють міграцію, тобто перетинають державні або адміністративно-територіальні кордони з метою зміни місця проживання назавжди або на певний час. Однією з найбільш значних у кількісному відношенні, та однією з найскладніших у соціальному плані груп мігрантів є біженці.

Біженець – міжнародно-правовий термін універсального характеру, який запроваджено Конвенцією ООН 1951 р. та Протоколом ООН 1967 р.

Під поняттям біженець розуміється особа, яка в силу певних, цілком обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних переконань, перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни внаслідок таких побоювань, і не має певного громадянства, знаходиться поза країною свого попереднього проживання не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань. Це визначення універсальне.

На відміну від інших людей, що залишають свою країну, біженці хочуть потрапити в іншу країну не тому, що таким є їхній вибір, а внаслідок гострої

необхідності, яка впливає із загрози їхнім правам людини, від якої влада їхньої країни не може чи не бажає їх захистити.

Особливості надання статусу біженця та гарантії кожної держави встановлює відповідне національне законодавство. Наприклад, в Україні це регламентує Закон "Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту" від 8 липня 2011 року. "Внутрішньо переміщеними особами" (ВПО) називають людей, які змушені покинути свої місця проживання і тікати до інших регіонів своєї країни.

Найчастіше така вимушена міграція відбувається внаслідок загрози насильства чи переслідувань – через масові порушення громадського ладу, воєнні дії чи іноземну інтервенцію та окупацію. Через те, що словосполучення "внутрішньо переміщені особи" часто видається задовгим, занадто формальним, чи кострубатим – цю групу людей часто називають також "внутрішніми переселенцями", "переселенцями" або (менш точно) "вимушеними переселенцями"

Завдання соціальної роботи з мігрантами, біженцями та внутрішньо переселеними особами

Соціальна робота з біженцями в Україні здійснюється в наступних напрямках.

1. Трудова і професійна адаптація мігрантів, біженців, вимушених переселенців, що передбачає використання трудового і професійного потенціалу на новому місці проживання, в нових умовах. Ця діяльність включає працевлаштування з урахуванням наявної у них кваліфікації і потреб ринку праці в місці їх нового перебування, розвиток системи самозайнятості та організація системи професійної підготовки і перепідготовки.

2. Рішення проблем матеріальної компенсації понесеної шкоди: надання житла, надання необхідної медичної допомоги, встановлення розмірів нанесених їм збитків, призначення і виплата встановлених законом посібників, створення первинних умов для подальшої соціально-психологічної та соціально-трудової адаптації та реабілітації.

3. Формування та подальший розвиток гармонійної системи взаємовідносин з місцевим (корінним) населенням. Вітчизняний і міжнародний досвід свідчить про те, що даний напрямок – один з найбільш складних напрямків соціальної роботи з підтримки та адаптації біженців. Це пов'язано з тим, що наплив біженців в регіон часто створює для живуть в ньому людей серйозні проблеми: напруга інфраструктури, загострення конкуренції на ринку праці, житлові проблеми, виникнення етнічних, релігійних конфліктів і т.д. Несвоєчасне рішення подібних проблем веде до загострення ситуації в регіоні перебування біженців. Проте слід мати на увазі, що для подолання негативної реакції з боку місцевого населення біженці, які вливаються в нову для них соціокультурне середовище, зі свого боку також повинні намагатися приймати традиції, образ і правила життя, характерні для даного регіону.

4. Формування і розвиток системи правового захисту біженців, припинення і недопущення всіх форм їх дискримінації. Слід мати на увазі, що правові шляхи і способи вирішення цієї проблеми повинні доповнюватися і

рішенням інших – освітніх, просвітницьких, інформаційних, соціокультурних, духовних та ін.

5. Психологічна адаптація та реабілітація біженців: подолання негативних психічних і психологічних наслідків причин, що спонукали людину залишити колишнє місце проживання, створення умов і можливостей для подальшої активної і повноцінного життя. Дана робота повинна здійснюватися професійними фахівцями (психологами, психотерапевтами, психіатрами, психологами-консультантами).

6. Створення умов, необхідних для успішної інтеграції біженців в нове для них суспільство: вжиття заходів для досягнення соціальної рівності біженців і місцевого населення, створення системи міжкультурних комунікацій, надання необхідної допомоги для включення біженців в нову соціокультурну середу (освітні послуги, розвиток системи соціального захисту, підтримка мови і культури мігрантів).

2. Напрями та форми соціальної роботи з біженцями.

Соціальні форми роботи з мігрантами, біженцями, вимушеними переселенцями можна розділити на класичні і некласичні. Класичні форми соціальної роботи – загальноприйняті види допомоги, що застосовуються у всіх напрямках соціальної роботи, які можна класифікувати як *індивідуальні, колективні, суспільно-державні*.

Індивідуальна форма роботи з біженцями – процес впливу на індивіда з метою спонукати його розібратися в проблемі, впоратися з життєвою ситуацією.

Колективна форма роботи з біженцями спрямована на розуміння групових інтересів, прилучення до вирішення як особистих, так і групових проблем, передачу групового досвіду, підготовку до розуміння загальнодержавних форм допомоги.

Некласичні форми роботи з мігрантами, біженцями, вимушеними переселенцями:

- психологічні, технічні прийоми діагностики і вивчення, психологічні, психотерапевтичні форми роботи, ігротехніка, тренінги, діагностика та ін.; сімейна терапія, робота соціальних працівників в міграційних службах, центрах тимчасового розміщення.

У соціальній роботі з біженцями виділяються два основних види:

1. Практична соціальна робота (робота з конкретною людиною чи групою людей, що потребують соціальної допомоги).

2. Організаційна робота (організація роботи соціальної служби, розробка конкретних програм діяльності і т.п.).

Практична соціальна робота з біженцями проводиться по наступним основних напрямках: соціальному, соціально-психологічному, соціально-педагогічному, соціально-правовому, медико-соціальному, фінансовому, соціально-економічному, матеріальному, соціально-інформаційному і соціально-трудоному.

1. Соціальний напрямок (робота здійснюється в контакт з різними відомствами, у тому числі - Пенсійним фондом) містить у собі:

- проведення соціальних консультацій;
- проведення заходів щодо соціальної реабілітації в стаціонарних і нестаціонарних умовах;

- виявлення осіб, що особливо потребують соціальної допомоги;
- соціальна діагностика;
- допомога в одержанні пенсій і допомог;

2. Соціально-інформаційний напрямок (робота здійснюється в контакті з Держкомстатом та засобами масової інформації):

- інформування про діяльність соціальних служб;
- збір інформації про біженців (у тому числі і від самих біженців) і її систематизація з метою організації оптимальної соціальної роботи з даною категорією населення;

- інформування громадськості щодо проблем біженців (головним чином через засоби масової інформації) з метою встановлення стійких соціальних зв'язків;

3. Соціально-психологічний напрямок (робота здійснюється в контакті з органами освіти й охорони здоров'я):

- психологічне консультування;
- психологічна корекція і допомога в соціальній адаптації;
- психологічна допомога в гострих кризових ситуаціях і умовах після травматичного стресу;

4. Соціально-педагогічний напрямок (робота здійснюється в контакті з органами освіти, охорони здоров'я і правопорядку):

- проведення консультацій з питань родини і виховання дітей;
- соціально-педагогічна робота з дітьми і підлітками;
- спеціалізована (корекційна) соціально-педагогічна допомога дітям і підліткам, що потребують її;
- соціально-педагогічна допомога дітям і підліткам, що мають проблеми в навчанні;

5. Соціально-правовий напрямок (робота здійснюється в контакті із судовими і правоохоронними органами):

- захист прав біженців;
- надання біженцям інформації про їхні права й обов'язки;
- соціально-правове консультування.

6. Медико-соціальний напрямок (робота здійснюється в контакті зі службами охорони здоров'я):

- медико-соціальне консультування;
- надання долікарняної медичної допомоги;
- сприяння в проведенні диспансеризації біженців;
- контроль за адекватною санітарно-профілактичною роботою і дотриманням норм соціальної гігієни;
- допомога в придбанні полісів страхової медицини (видача сертифіката на медичне обслуговування);

7. Фінансовий напрямок - надання стартової допомоги (надання позичок):

- надання фінансової допомоги на основі принципу індивідуального підходу до кожної конкретної ситуації.

8. Соціально-економічний напрямок:

- консультування по соціально-економічних питаннях;
- надання допомоги в досягненні економічної самостійності;
- сприяння в підвищенні доходів.

9. Матеріальний напрямок (робота здійснюється в контакті з громадськими організаціями):

- надання продуктової допомоги;
- надання речової допомоги;
- надання іншої натуральної допомоги (ліки, буд матеріали і т.п.).

10. Соціально-трудоий напрямок (робота здійснюється в контакті зі службами зайнятості):

- надання сприяння в одержанні основної і додаткової роботи;
- надання сприяння у відкритті власної справи;
- консультування з питань праці, зайнятості і профорієнтації;
- допомога в професійній підготовці і перепідготовці.